

PREOȚI REFUGIAȚI, PRIMIȚI ÎN EPARHIA OLTENIEI (JUDEȚUL GORJ – 1940)

Adrian Băltățeanu

An negru pentru România, anul 1940: cutremurul și pierderile teritoriale. Ultimele erau previzibile, dar cei aflați în conducerea țării, ori nu au știut să deslușească problemele diplomatice în care intrasem și noi, ori au fost incompetenți, uneori chiar naivi, când tratau această situație.

Nicolae Titulescu a încercat o perioadă de timp să restabilească relațiile dintre noi și URSS, dar totul a fost doar o pierdere de timp. Florin Constantiniu¹ și alți istorici și oameni politici, au pus, sub semnul întrebării, felul în care au decurs tratativele româno-sovietice. În consecință, Titulescu nu a făcut decât să le ofere rușilor timpul de manevră necesar și dorit de aceștia. Pactul de neagresiune nu a fost încheiat, iar singura „performanță” (pe lângă reluarea relațiilor diplomatice cu URSS-ul, în 1934), ar fi readucerea unei părți din tezaurul României în țară. Dar ce ne-au trimis rușii? Titulescu anunța retrocedarea unei părți din tezaur, în 1935, ca un succes personal. Să-i dăm cuvântul lui Pamfil Șeicaru²: „Toată această euforie a lui Nicolae Titulescu avea să primească chemare la realitate. Moscova a înțeles să utilizeze slăbiciunile de fanfară internațională ale lui Titulescu, nici un moment nu s-a gândit să dea înapoi tot tezaurul, dar a știut să transforme restituirea în rate a tezaurului într-o sângeroasă satiră la adresa clasei conducătoare! De ce? „Când lăzile au fost deschise, în ele se găseau rochii, combinezoane, ciorapi de mătase, pălării, corsete, pantofi, toate nimicurile unei mode trecute...N.Titulescu și colaboratorii săi ai rămas încremeniți. Și totuși, Titulescu a anunțat ca un bun câștigat: „întoarcerea etalonului metric”³ .

În 1936 a fost demis, se pare, la protestele virulente ale Poloniei, care i-a semnalat lui Carol al II-lea deturnarea avioanelor necesare României, pentru republicanii spanioli⁴. Și câtă nevoie am fi avut de ele în 1940! Nu degeaba, poate, în acea perioadă, oamenii ca N.Persenna îl caracterizează, vorbind despre cusururile oltenilor, astfel, pe festul ministru de externe: „N.Titulescu a folosit puterea sa de expansiune numai pentru reclamă personală, pentru o vanitate bolnavă, consumând 400 de milioane de lei din bugetul mizerei noastre (cifrele sunt date de D.I.Suchianu în Parlamentul românesc, la 1 septembrie 1935), indignând Europa cu spectacolul unui lux dement, în clipa în care venea

să cerșească amânarea plăților de împrumuturi. Nu mai vorbim de politica de aservire și umilință față de evreii din Occident și URSS, nici de abandonarea românilor de peste hotare în mâinile vecinilor ce-i desnaționalizau⁵. Poate și de aceea, unii istorici susțin că Titulescu devine tot mai mult „O statuie fără pedestal”, nimeni neputându-i contesta în ansamblu, clasa de diplomat de cea mai mare ținută profesională”.

Pactul de neagresiune cu URSS nu s-a încheiat și, ca situația să fie cât mai sumbră pentru români, pe 23 august 1939, spre stupoarea cancelariilor diplomatice europene, se încheie la Moscova, Pactul Ribbentrop-Molotov. Românii, vecini cu rușii, erau în cea mai delicată situație, deoarece nu cunoșteau nimic din conținutul actului respectiv, dar nici motive de liniște nu aveam. Chiar dacă am fi cunoscut cuprinsul articolului al 3-lea al protocolului, ce puteam face? Nimic. Nu aveam aliați puternici, criticasem până atunci dur politica Germaniei, dar în jurul nostru erau trei state revizioniste: URSS, Ungaria și Bulgaria. Ce reacții a trezit pactul respectiv: „Este un miracol” - aprecia contele Frederic Werner von der Schulenburg, ambasadorul Germaniei la Moscova; „Este o victorie sută la sută! Și, deși n-am făcut asta niciodată, acum o să beau o sticlă de șampanie” – spunea Hitler; iar Stalin avea cea mai mare dreptate, când afirma: „El crede că m-a înșelat, dar, în realitate, eu l-am înșelat!”. Corect! Liniile, de pe care urma să atace germanii în 1941, au fost împinse mult spre vest și, poate alta era situația și soarta Moscovei, dacă operațiunile militare ar fi fost declanșate de pe vechea frontieră estică a Poloniei. Hitler avea însă dreptate atunci când îl caracteriza pe noul său aliat astfel: „Un om atât de precaut, însă dacă ar avea în mână un revolver și adversarul său un cuțit, nu l-ar ataca decât atunci când adversarul ar adormi”⁶. Aprecierea era valabilă și în cazul nostru: în 1940, clasa politică și diplomația românească primea un „pumn teritorial” în plină figură, trezindu-se buimacă din letargia în care zăcusem până atunci.

Pe 26 și 28 iunie 1940 lui G. Davidescu, reprezentantului nostru la Moscova, i se înmânase, de către Molotov, cele două note ultimative, cu binecunoscutele prevederi, Românii: aliați ioc, aveam în spate înțelegerea balcanică, dar vorba lui Mihai Manoilescu, acesta era doar un tigru pe hârtie”, prin urmare, suntem obligați să cedăm! Măhnire în țară, disperare în Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herței.

Un martor ocular relatează astfel, parada de la 6 iulie 1940, de la Chișinău, menită să marcheze „eliberarea teritoriilor amintite de „sub ocupația românească” : „Și atunci am văzut ceva, ce nu credeam să văd: de la colțul străzii până la strada Mihai Viteazul, pe două părți ale străzii Alexandru cel Bun stăteau înșirate „cordoanele de onoare” (distanța de 3-4 m de la un la altul) – un enchavedist și un soldat SS (da, da, nu te mira, cititorule!) în vestita uniformă cenușie „Mausfarbe” (culoarea șoarecelui). Înțelegerea Hitler-Stalin era în toiul execuției pe puncte. Unul dintre acestea era vizita în URSS a unui batalion SS, pentru a ajuta la

repatrierea germanilor (dar și pentru a vizita lagărele de muncă forțată „Gulag”; a avut SS-istul ce să învețe din aceste lagăre⁷. Triste amintiri pentru acest om, evreu, care făcuse parte din „Patrula Apărării Civile”, care predase sovieticilor Chișinăul! Fiind în fața Manutanței Corpului III, s-au trezit în fața lor cu o tanmchetă... „Comandirul” s-a apropiat la doi, trei pași de noi: „Cine sunteți?” Eu: „Patrula Apărării Civile” „Ei, bine, v-ați făcut datoria, mergeți acasă!”⁸.

La 4 septembrie 1941, după eliberarea Basarabiei, numai la clădirea fostului Consulat al Italiei din Chișinău, str.Viilor nr.37, au fost deshumate 85 de cadavre: elevi, ceferiști și 2 preoți, foști gardieni publici⁹. Nu-i de mirare groaza ce-i cuprinsese pe locuitori și, în special, pe fruntașii politici, intelectuali și, bineînțeles, preoți. Nu știau cum să fugă mai repede, pe apă sau terestru, din calea invadatorilor.

Spațiul nu ne permite să relatam, situațiile tragice din Ardeal, unde ultimele două categorii de populație, au fost vâdate cu bestialitate de unguri. S-a scris despre aceste crime și situația este cunoscută. Nu trebuie, însă, uitată!¹⁰

Să revenim la Basarabia, de unde vin, în Oltenia, cei mai mulți preoți refugiați. În țară, Stelian Popescu, directorul „Universului”, aprecia, la 3 iulie 1940, referindu-se la clasa conducătoare: „Acești oameni, care după două ore de consfătuiri și întreprinderi au ajuns să hotărască, fără murmur, cedarea pământului țării!... trebuie trași la răspundere pentru că „nu se nenorocește un neam întreg, pentru decenii sau pentru secole, fără să se stabilească răspunderile”¹¹. Era vizat direct Carol al II-lea! Și, în sfârșit, ce o fi fost în sufletul lui N.Titulescu în acele zile?

Pe lângă umilințele, pe care armata română le-a suportat, trebuia ca și preoții să-și aibă partea lor, însă populația îi stima și a încercat să-i ajute. Pe 28 iunie 1940, starețul Mănăstirii Căsălanca, din apropierea Nistrului, citea Liturgia, când în biserică a intrat un copil strigând: „Părinte Mihai, m-a trimis tata să vă spun să fugiți că vin rușii! Au început să treacă Nistrul”. Preotul a citit Liturgia și la terminarea ei a intrat în biserică Ian Capcenco, tatăl copilului. „Hai, părinte, repede!. Au trecut rușii. Sunt cu căruța. Hai că te prind aici”¹². Nemulțumirea starețului: nu reușise să-și anunțe enoriașii de pericolul care-i păștea. „Plecarea aproape în masă a intelectualilor, preoților și a altor factori care trebuiau să se ocupe și de păstrarea conștiinței naționale în această provincie, a creat câmp larg de manifestare a politicii staliniste de deznaționalizare. Această realitate a fost sesizată în epocă, dar efectele s-au văzut în timp, mai târziu!”

În țară, autoritățile s-au mobilizat cum au putut. Pe 23 august 1940, în Convenția privitoare la evacuare, încheiată între generalul de divizie Aldea, colonelul Hagi Stoica și reprezentanții URSS, general-locotenent Koslov, general-maior Bodin, la punctul 3, aliniatul a, se prevedea „evacuarea funcționarilor de stat și a familiilor lor”, care urmau să fie trecute în România¹³. Aici erau încadrați și preoții, considerați funcționari ai statului. Prea târziu, pentru unii dintre ei, cei

prinși în Basarabia și celelalte teritorii, acolo au rămas.

Biserica ortodoxă română și-a făcut datoria, făcând numeroase apeluri pentru populație, la care aceasta a răspuns. În circulara Arhiepiscopiei Bucureștiului se cerea protopopilor și preoților parohi, urbani și rurali, să înainteze Arhiepiscopiei, pentru fondul refugiaților, 2000 lei, iar cele cu averi 3000 lei și să participe la ajutorarea fraților noștri care pribegesc îndurerăți și fără nici un ajutor¹⁴.

În acele zile tragice, I.P.S. Patriarhul Dr. Nicodim Munteanu și alături de el mitropoliții: Dr. Irineu Mihălcescu al Moldovei, dr. Nicolae Bălan al Ardealului, Tit Simedrea al Bucovinei, Gurie Grosu al Basarabiei și Nifon Criveanu al Olteniei, au încercat și au reușit să-i ajute pe confrății lor urgișiți de soartă¹⁵.

Nifon Grigorie Criveanu păstorea cea mai tânără mitropolie românească, aceea a Olteniei, înființată prin Decret Regal, pe 7 noiembrie 1939. Născut pe 20 februarie 1889, la Slătioara (Romanai), studiază la Seminarul Central și la Facultatea de Teologie din București, apoi în străinătate la Facultățile din Montpellier și Paris. Parcursul carierei sale a fost următorul: preot la Biserica Lucaci (București), ulterior la Popa Soare, iar apoi a funcționat ca profesor și director la Seminarul Nifon din București. A intrat în viața monahală în 1927, când s-a călugărit la Mănăstirea Cernica. Va fi hirotonisit tot în 1927, ca vicar al Episcopiei Râmnicului, iar pe 19 octombrie 1933 este ales Episcop de Huși. Pe 30 noiembrie 1939 devine Mitropolitul Olteniei¹⁶.

Din Basarabia, Bucovina de Nord și Dobrogea, în Eparhia Olteniei au venit 150 de preoți, 4 diaconi și 12 cântăreți (în țară au venit în total circa 800 de persoane). În județul Gorj au fost distribuiți inițial 7 preoți și un cântăreț. Cinci dintre ei proveneau din Basarabia, iar din sudul Dobrogei (din Cadrilater) un preot și un cântăreț. Tabelul de mai jos, redă sugestiv situația acestora¹⁷:

Nr crt	Parohia din jud. Gorj unde au fost utilizați	Nume și prenume	Funcția	Parohia și județul din care s-au refugiat	D a t a primirii
BASARABIA					
1.	Catedrala Tg.Jiu	Dumanciuc Boris	preot	Țigănești-Orhei	16.09.1940
2.	Sf.Apostoli -,-	Gorduza Boris	preot	M o r e n i - Lăpușna	20.09.1940
3.	Sf.Împărați -,-	Murea Constantin	preot	Sf.Arh.Chișinău	23.09.1940
4.	Bibestii de jos	Roznovanu Mihai	preot	Ojeva-Hotin	27.07.1940

5.	Petrești	Suveică Ilarie	preot	Cremenea - Soroca	27.09.1940
BUCOVINA					
6.	Șasa	Grigori Vladimir	preot	Cîmpulung-Ceremuș	29.09.1940
7.	Urdari	Varvari Vasile	preot	Lucavița-Cernăuți	3.09.1940
DOBROGEA					
8.	Sf.Treime	Popescu Aurel	preot	Balcic-Caliacra	27.09.1940
9.	Sf.Nicolae	Grama Gheorghe	cântăreț	Sf.Nicolae - Balcic	1.11.1940

Din analiza statisticii, observăm următoarele: cei mai mulți, 5 la număr au activat în parohiile din Târgu-Jiu, ceilalți fiind repartizați în mediul rural. Nu știm unde și-au găsit adăpost până la venirea lor în județ. Cei mai mulți și-au primit posturile în luna septembrie 1940 (3), unul singur în iulie, ultimul în octombrie. Este sugestiv să reamintim situația preotului Boris Gorduza, pe care am avut onoarea de a-l cunoaște personal. Sosit în Târgu-Jiu, în septembrie 1940, a plecat din gară spre centrul orașului, pe actualul Bulevard Republicii. Nu departe de stația CFR, locuia familia lui Cicoare Petre. Bătrânii stăteau de obicei la poartă, uitându-se la cei care veneau sau treceau spre gară. Ca fapt divers, lângă ei se găsea casa doamnei Nicolaescu Otilia (tanti Tili), cum îi spuneau vecinii, mătușa actualului senator și regizor, Sergiu Nicolaescu. Preotul s-a oprit în fața celor doi bătrâni, le-a spus cine este, de unde vine și prin ce a trecut. Nu era în pustietate, nu era singur printre străini, deoarece părintele a simțit acest lucru, cu mare bucurie, în momentul în care a fost invitat în curte și găzduit pentru o vreme. Cu lacrimi în ochi, la înmormântarea bătrânului Cicoare, preotul Cordușa a rememorat acest fapt, pe care puțini târgujieni îl știu. Încă o dată, dacă mai este nevoie să o spunem, gorjenii și-au arătat ospitalitatea lor tradițională față de acest om necăjit, izgonit de Armata Roșie din provincia sa.

Pe parcursul șederii lor în Gorj, unii mai mult, alții mai puțin, preoții refugiați au desfășurat activitățile specifice profesiei lor alături de colegii gorjeni. La „Sf.Voievozi”, catedrala orașului, alături de preoții Grigore Prejbeanu și Constantin Dănău, cântăreți fiind Nicolae Popescu și Ștefan Popescu. Primul, preotul Prejbeanu, a fost ulterior arestat de comuniști, în 1952, închis la Craiova, apoi la Gherla și Văcărești, fiind eliberat în 1953 și, la întrebarea pentru ce a fost arestat, i s-a răspuns: „din greșală”¹⁸.

Părintele Gorduza a funcționat la Biserica „Sf.Apostoli”, împreună cu

preotul iconom stavrofor Grigore Constantinescu, preot Aristotel Popescu, cântăreți fiind Dumitru Militaru și Grigore Popescu, Ion Cârstea și Ion Pisc, refugiat din Cadrilater¹⁹. Popescu Aristotel a fost arestat ulterior, pe 19 iunie 1952, făcând astfel „cunoștință” cu închisoarea Onești.

La „Sfinții Împărați”, Murea Constantin i-a avut colegi pe preotul iconom stavrofor Victor Dobrescu, preot ajutor, iconom stavrofor Gh.Daliescu, preot ajutor onorific, iconom stavrofor Gh.Găță. La fel ca și ceilalți doi colegi, și Daliescu a fost închis între august 1952 și septembrie 1953²⁰.

În mediul rural, la Bibeștii de Jos, Rosnoveanu Mihai i-a avut alături pe preotul Alex.V.Popescu și cântăreții Ion Mateescu și Ion Pisc.²¹ La Petrești, Suveică Ilarion era coleg cu preotul iconom Gh.Popescu și cântăreții Gh.Ștefănescu, respectiv, N.Buică²².

Preoții bucovineni, Grigori Vladimir (Șasa) și Varvarei Vasile, au colaborat cu preotul Ioan G.Popescu și cântăreții Gh.I.Șorop, respectiv Dumitru Aninoiu (la Șasa), iar la Urdari cu pr.Ioan Răduțoiu, cântăreții Nicolae Frățuțu și Ilarie Giurea²³.

Dobrogenii veniți la Târgu-Jiu, colaborează la Biserica „Sf.Treime” cu preot iconom stavrofor Aristide Geamănu, pr.ajutor stavrofor, Pompiliul Tașcău și cântăreții Nițu Constantin și Gh:Cruceru²⁴. Nu știm care a fost preotul sau preoții de la Biserica „Sf.Nicolae”, cunoscându-l doar pe cântărețul Dumitru Stoian Popescu.

În afara activităților desfășurate în parohiile lor, C.Murea, B.Dumanciuc și Gorduza B., au sprijinit activitățile de la Cantina Clerului Gorjean, iar C.Dumanciuc a fost, pentru o perioadă, confesor la Penitenciarul din Târgu.Jiu²⁵. De primirea lor în Gorj s-au preocupat o serie de notabilități locale, care făceau parte din Adunarea Eparhială a Mitropoliei Olteniei. Alături de clerici, precum Gh.Prejbeanu, Constantin Popescu Pațica (Ciuperceni), Sebastian Pârvulescu (Cernădia), diaconul C.Dănău (Târgu-Jiu) s-au numărat și mireni: dr.N.Hașnaș, Emil Haiducescu, I.Micodim (avocat), I.Ciotor (institutor – Poienari), Mihai Ion (avocat), colonel Petre Petrescu. În Consiliul Eparhiei, secția administrativă, erau cooptați Sevastian Pârvulescu, iar la Consistoriul Spiritual, Gh.Găță.

Dar mai presus de toți, în preocuparea de a-i ajuta pe refugiați, a fost Mitropolitul Nifon Criveanu. Preotul Al. Sevnicev, consilier referent al Mitropoliei (și el, refugiat) spunea că din cei peste 800 de preoți, diaconi și cântăreți refugiați, o cincime au venit în Eparhia Olteniei. Cunoscându-l pe mitropolit, el îl prezintă astfel: „Ceasuri întregi stătea Vlădica cu preoții refugiați și repatriați, interesându-se îndeaproape de situația celor rămași în amara robie, de atitudinea sovieticilor față de populația românească și față de Biserică și cler, ascultând cu atenție încordată și multă răbdare povestirile lungi ale refugiaților. Cuvintele calde de îmbărbătare, pe care le adresa Înalț Prea Sfinția sa amărăților pribegi, le cădeau adânc la inimă, dându-le curaj, înaripându-i cu nădejdi noi”²⁶.

Refugiații au beneficiat de sprijin și în 1941, când 17 preoți au primit în Oltenia posturi în parohiile vacante. În Gorj, au venit - pr.Aurel Moga (de la parohia Sărișoara – Maramureș la parohia Iași, Gorj, la 12 noiembrie 1940), Hagi Constantin (parohia Vânători – Caliacra, la parohia Olari – Gorj), preot Ștefan Marinescu (parohia Liliacova – Caliacra, la parohia Târgu Logrești)²⁷.

După 22 iunie 1941, mai precis după eliberarea Basarabiei și Bucovinei, cei mai mulți preoți refugiați s-au reîntors în parohiile lor, însă în 1944, teroarea roșie îi lovea din nou și, să te ferească Dumnezeu de „dragostea” roșie. Când Comisia Aliată de Control și-a început lucrările, în care, pe baza „dreptului sovietic”, „rușii erau vioara întâi, toți refugiații erau socotiți oamenii lor și, nu numai că îi vreau, dar îi și ridicau cu forța”²⁸. Degeaba o delegație, formată din Pantelimon Halippa, Ion Pelivan, Pavel Guciuina, Ion Buzdugan, a cerut sprijinul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej și Petru Groza. Dej a refuzat să-i primească, iar P.Groza le-a răspuns: „Din cauza voastră, a basarabenilor, nu putem stabili relații bune cu guvernul U.R.S.S.. Nu avem ce să facem”. „Amabil” răspunsul primului-ministru²⁸.

Regele Mihai I, unul dintre autorii loviturii de stat de la 23 August 1944, le-a răspuns: „Nu vă pot ajuta cu nimic; eu însumi sunt prizonierul Comandamentului Sovietic. Eu nu pot ieși din curtea palatului fără încuviințarea lor”.

Doar Lucrețiu Pătrășcanu, ministrul Justiției, le-a spus: „Codru-i frate cu românul. Fugiți oriunde, vă ascundeți și vă salvați. Eu, ca ministru de justiție, voi căuta să vă apăr, cu toate puterile mele, voi face legi ca să vă ocrotească”. S-a ținut de cuvânt, deoarece a închis ochii când s-au falsificat acte prin care zeci de mii de basarabeni au fost scăpați.²⁹

Un fapt, m-a frapat, în privința regelui Mihai, și anume, o informație, publicată în Jurnalul Național, din 15 martie 1997: o vizitatoare a remarcat că regele nu figurează în arborele genealogic, existent la muzeul familiei de Hohenzollern de Sigmaringen. Custodele muzeului a fost obligat să-i explice vizitatoarei această omisiune, prin expresia: „Există niște probleme”. Atât, nici o altă lămurire. Oare, de ce?³⁰

Să revenim la preoții refugiați. Cu toate insistențele părții române, care cerea clemență măcar pentru preoții de peste 60 de ani, generalul Vinogradov le-a zis: „Sunt cetățeni sovietici și noi nu putem face nici o excepție, cât de bătrâni ar fi aceștia. Înainte, aceștia s-au rugat pentru tătucul țar, acum se vor ruga pentru tătucul Stalin³¹. Băgând la cap sugestiile generalului (cine știe, dacă auzise de ele), preotul Constantin Vlădoianu (Pinoasa) a rostit în biserică „Tatăl nostru de la Moscova” _încercând să se adapteze la rigorile timpului. Fina sa parodie anticomunistă nu le-a plăcut autorităților, care l-au arestat, în 1957 și, „prima porție” de bătaie (100 zile), a primit-o la Craiova, de la locotenentul major Victor Petrescu. A urmat calvarul de la Arad, Oradea, Aiud, Balta Brăilei, minunate „grădinițe comuniste”, văzându-și familia în 1963. Curajos și hâtru, acest preot

gorjean³².

În 1940, în Basarabia, funcționau 1940 de biserici ortodoxe, 23 mănăstiri și schituri, iar în 1975, mai existau doar 192 de biserici și o mănăstire de maici, la Japca³³.

Preotul Boris Gorduza a reușit să scape, el practicând mulți ani, la Biserica „Sf.Treime” (cunoscută și sub numele de Biserica Olari), respectat și iubit de enoriașii săi.

În încheiere, se cuvine, să amintim aici și soarta celorlalți înalți prelați ai României. În 1945, Tit Siemedrea, Mitropolitul Bucovinei, a înțeles bine situația. S-a retras singur din scaun. I s-a fixat domiciliul la Schitul Dârvari (București), sfârșindu-și zilele apoi, la Mănăstirea Cernica. Patriarhul Nicodim Munteanu a murit pe 27 februarie 1948, după ce a refuzat colaborarea cu autoritățile comuniste. Mitropolitul Irineu Mihălcescu (al Moldovei) este obligat să părăsească scaunul pe 16 august 1947 și moare la Mănăstirea Agapia, în aprilie 1948. Efrim Enăchescu (al Basarabiei), numit pe 12 ianuarie 1944, se refugiază la București și moare la Mănăstirea Cernica, în decembrie 1968. Visarion Puiu (al Bucovinei), numit în 1935, funcționând și ca Mitropolit al Transnistriei, între 1942-1944, a reușit să se salveze rămânând în străinătate.

Nifon Criveanu al Olteniei este pensionat în 1945 („Vlădica”, cum îi spuneau refugiații). A murit la schitul Maicilor și a fost îngropat la Mănăstirea Cernica.

Ciudat este faptul că aproape toți capii Bisericii au dispărut așa de repede! Să ne fie vorba, doar de cauze naturale sau autoritățile nu sunt străine de aceste decese?

Nu degeaba, episcopul martir Popovici al Oradei, prorocea la înscăunarea sa: „mă aflu la începutul unui drum pe care-l văd presărat, nu cu flori și trandafiri, ci cu cruci”, o spunea, încă din 1936. A fost expulzat în 1940, de hortyști în România și a murit, în surghiun, la Mănăstirea Cheia, sub comuniști, în condiții, neclare³⁴.

Le-au urmat noii „aleși”: 24 mai 1948, Justinian devenea Patriarh al României, iar pe 25 martie 1949 este numit noul Mitropolit al Olteniei, Firmilian.³⁵

Despre basarabeni și bucovineni, reprezentativă este opinia lui Mircea Păcurariu: „Oare preoții promoscoviți din Basarabia au uitat glasul sângelui, au uitat pe părinții, bunicii, rudele și consătenii lor deportați de o putere străină, care de două veacuri încoace n-a făcut decât să distrugă tot ce era românesc? Nu le spun nimic mormintele neamului nostru, ale fraților lor, răspândite de întreg cuprinsul Siberiei sau Kazahstanului sau dincolo de Cercul Polar?”

Iar Patriarhul Teoctist „al românilor”, adresându-se la 1 decembrie 1992 credincioșilor, spunea: „istoria ne dovedește, cu prisosință, că secretul dăinuirii noastre, ca neam în istorie, a constatat în păstrarea voinței de cuget și de simțire

a românilor de pretutindeni, prinși în jurul mamei noastre comune: „Biserica neamului românesc”³⁶. A neamului nostru românesc și, nicidecum, a Moscovei și a rușilor” (M.Păcurariu)!

NOTE:

1. Florin Constantiniu, O istorie sinceră a poporului român, Ed.Universul Enciclopedic, București, 1997, p.355
2. Pamfil Șeicaru, Istoria Partidelor Național Țărănist și Național Liberal, vol.II, Ed.Carpați, Traian Popescu, Calle Villeneuve, 43, Madrid, 1963, p.29
3. Ibidem
4. Andreas Hillgruber, Hitler, Regele Carol și Mareșalul Antonescu. Relațiile germano-române (1933-1944), Ed.Humanitas, București, 1991, p.46,
5. Petre Dogaru, Casa Regală, femeile fatale. Masoneria și dictatorii secolului XX”, Ed.Aldo Press, Ed.Tritonic, București, Ed.II, p.153 și urm.
6. N.Persenna, Regenerarea neamului românesc, Ed.Cugetarea, P.C.Georgescu, Delafras, București, IV, 1937, p.33
7. Florin Constantiniu, Între Hitler și Stalin. România și Pactul Ribbentrop-Molotov, Ed. Danubius, București, 1991, p.5 și 21
8. Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, Drama românilor dintre Prut și Nistru, Ed.Academiei de Înalte Studii Militare, 1992, p.154
9. Ibidem, p.153
10. Ibidem, p.185
- 11.Fătu Mihai, Biserica românească din Nord-vestul țării sub ocupația hortystă (1940-1944), Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Timișoara, 1985, passim, Mihai Fătu, Mircea Mușat, teroarea hortisto-fascistă în Nord-vestul României (septembrie 1940 – octombrie 1944), Ed.Politică, București, 1985, p.56-95
12. I.Scurtu, C. Hlihor, op.cit., p.35
13. Ibidem, p.81 și urm.
14. ibidem, p.168
- 15.Ibidem, p.86
16. Anuarul Mitropoliei Olteniei, Viața bisericească în Oltenia, Craiova, 1941, p.7
17. Manea Vasile, Preoți ortodocși în închisorile comuniste, Ed.Patmos, 2001, ed.II, p.15
18. Viața bisericească în Oltenia, p.798, 804 și 805, Manea Vasile, op.cit., p.215
- 19.Viața bisericească în Oltenia, op.cit., p.321, manea Vasile, op.cit., p.21
20. Viața bisericească în Oltenia, op.cit., p.322, manea vasile, op.cit., p.202
21. Viața bisericească în Oltenia, op.cit., p.323, Vasile Manea, op.cit., p.88
22. Viața bisericească, op.cit., p.337
23. Ibidem, p.385
24. Ibidem, p.402, pentru Șasa, p.421 pentru Urdari
25. Ibidem, p.323
26. Ibidem, p.811 și 812
27. Ibidem, p.807
28. Ibidem, p.816
29. Nicolae Ciachir, Basarabia sub stăpânirea țaristă, Editura Didactică și pedagogică, R.A., București, 1992, p.113
30. P.Dogaru, op.cit., p.67
31. N.Ciachir, op.cit., p.116
32. M.Vasile, op.cit., p.267
33. N.Ciachir, op.cit., p.119
34. M.Vasile, op.cit., pp. 3, 13-14, 15, 18, 21
35. Ibidem, p.6
36. Mircea Păcurariu, Basarabia, aspecte din istoria Bisericii și a neamului românesc. Ed.Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p.136